

ма ставу Уставног суда, ствар је Заједнице да самостално уреди начин именованја и разрешења ових радника као и њихова права и дужности у складу са законом.

(Одлука ИУ бр. 490/85 од 11. јуна 1986. године)

Припремио *Томислав Вељковић*

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ СУДА

ПРИКЉУЧЕЊЕ ТЕЛЕФОНСКОГ УРЕБАЈА НА ПТТ МРЕЖУ И ПРОМЕНА КОРИСНИКА ПОСТОЈЕЋЕГ ПРИКЉУЧКА

У стан који је као носилац станарског права до септембра 1978. године користио Душан Б. у Прокупљу, који је био и телефонски претплатник, уселио се Томислав П. који је наставио да користи телефон свог претходника и да плаћа претплату и накнаду за коришћене услуге по рачунима који су испостављани на име Душана Б. будући да се он и даље водио као телефонски претплатник.

Због тога је РО ПТТ саобраћаја, Ниш — ООУР ПТТ саобраћаја, Прокупље, 6. децембра 1982. године овај телефон искључила из телефонске мреже.

Сматрајући да је тиме извршено сметање поседа, Томислав П. је поднео тужбу првостепеном суду који је усвојио тужбени захтев и утврдио да је тужени РО ПТТ саобраћаја, Ниш — ООУР ПТТ саобраћаја, Прокупље извршио чин сметања поседа тужиоца, на тај начин што је искључио телефон у тужиочевом стану са телефонске мреже, па је обавезао туженог да изврши повраћај у пређашње стање тако што ће прикључити овај телефон на телефонску мрежу.

Другостепени суд је одбио жалбу туженог и потврдио првостепено решење.

Савезни јавни тужилац је подигао захтев за заштиту законитости против обеју одлука — и првостепеног и другостепеног суда — и предложио да се преиначе и тужбени захтев одбије.

Савезни суд је нашао да је захтев за заштиту законитости савезног јавног тужиоца основан.

У конкретном случају, спорно је питање правне природе фактичког коришћења телефонске везе од стране тужиоца под наведеним околностима, односно да ли је тужилац имао посед права коришћења телефонског прикључка у грађанскоправном смислу, јер од тога зависи и његово право на државинску заштиту у редовном судском поступку.

Радне организације ПТТ саобраћаја, сходно одредби члана 1. Закона о удруживању у заједницу ЈПТТ обављају послове и задатке од посебног друштвеног интереса и сагласно томе режим пружања ПТТ услуга уређен је Законом о поштанским, телеграфским и телефонским услугама. Тим законом односним организацијама поверена су и овлашћења јавноправног карактера, међу које спада и одлучивање о захтеву за прикључивање телефонских уређаја на ПТТ мрежу (члан 68. Закона о ПТТ услугама).

Кад ПТТ организација обавести подносиоца захтева за прикључење телефонских уређаја на ПТТ мрежу да је законом предвиђена комисија усвојила његов захтев, сматра се заснованим претплатнички однос између телефонског претплатника и ПТТ организације (члан 69. Закона о ПТТ услугама). Такав претплатнички однос има елементе грађанскоправног односа који ужива заштиту у редовном судском поступку, дакле, и државинску заштиту.

Међутим, како из напред наведеног произлази, право на прикључење телефонских уређаја на ПТТ мрежу остварује се у административном поступку који томе претходи, па стога до заснивања претплатничког односа појединци и правна лица и кад располажу телефонским уређајима и инсталацијама, нису у грађанскоправном односу са ПТТ организацијом, па не могу уживати државинску заштиту која се само у грађанскоправном режиму остварује. Из тих разлога и тужилац, који није засновао претплатнички однос са туженим, не може се сматрати држаоцем у грађанскоправном смислу, па нема основа да му суд пружи државинску заштиту.

Стога је Савезни суд усвојио захтев за заштиту законитости савезног јавног тужиоца и својим решењем Гзс 32/83 од 12. априла 1984. године преиначио решење другостепеног и првостепеног суда тако што је тужбени захтев одбио и обавезао тужиоца да туженом накнади трошкове поступка.

ОД КАДА ТЕЧЕ ЗАСТАРНИ РОК ЗА ПОТРАЖИВАЊЕ КАМАТЕ НА УНАПРЕД ПЛАЋЕНА СРЕДСТВА ЗА КУПОВИНУ СТАНА

Тужилац је као купац 16. XI 1978. године закључио са туженим — грађевинском радном организацијом предуговор о купопродаји стана, а 8. VI 1979. године и уговор о изградњи — куповини овог стана. Уговором је предвиђена обавеза купца да сукцесивно у више рата унапред уплати предрачунску цену стана, с тим да са последњом ратом, а пре предаје стана, уплати и евентуалну разлику до цене по коначном обрачуну. Анексом уговора од 8. V 1981. године утврђена је разлика у цени коју тужилац треба да доплати, што је тужилац и учинио 19. XI 1981. године, чиме је са раније уплаћеним износима у потпуности исплатио цену по коначном обрачуну, а стан је од туженог примио 28. XII 1981. године.

С обзиром да је уплату цене за стан извршио унапред, тужилац је поднео тужбу првостепеном суду са захтевом да му тужени плати камату за време од уплате појединих рата до предаје стана и да му накнади трошкове спора.

Првостепени суд је утврдио да међу странкама није спорно да је у питању купопродајни уговор, а пошто је тим уговором изричито предвиђена обавеза купца да пуну цену уплати пре пријема стана, уз клаузулу да се уговор сматра раскинутим ако купац то не учини, из тога несумњиво произлази да је реч о условљавању продаје уплатом цене унапред, сходно члану 16. став 2. тачка 4. Закона о основама пословања организација удруженог рада у области промета робе и услуга у промету робе и о систему мера којима се спречава нарушавање јединства југословенског тржишта у тој области. Како тај пропис обавезује организацију удруженог рада која продају робе условљава уплатом унапред одређеног износа новчаних средстава да приликом коначног обрачуна призна, односно обрачуна купцу одговарајућу камату на унапред уплаћени износ, а пошто је то принудни пропис, то је клаузула уговора да купац нема право на камату на унапред уплаћена средства, по оцени првостепеног суда, без правног дејства, па је стога суд уважио тужбени захтев и обавезао туженог да тужиоцу исплати

уђужени износ на име камате на унапред плаћене новчане износе на име цене за купљени стан.

Незадовољан оваквом одлуком тужени је поднео жалбу другостепеном суду са предлогом да се првостепена пресуда укине. Прихватајући чињенично утврђење првостепеног суда, другостепени суд је, међутим, стао на становиште да су странке анексом уговора дефинитивно регулисале међусобне односе који произлазе из уговора. Пошто је уговор међу странкама, са касније закљученим анексом, у целини извршен када је тужилац извршио доплату цене 19. XI 1981. и примио стан 28. XII 1981. године, престале су све уговорне обавезе међу странкама, те нема основа да се по тужби поднетој после готово три године од испуњења уговора, уважи тужбени захтев за камату на унапред извршене уплате на име цене, тим пре што се тужилац сагласио са коначном ценом утврђеном у анексу, прихватио је и исплатио, те су тиме у потпуности извршене међусобне обавезе странака. Из тих разлога је другостепени суд уважио жалбу туженог и преиначио првостепену пресуду тако што је у целини одбио тужбени захтев.

Против одлуке другостепеног суда тужилац је изјавио ревизију. Ревизијски суд, прихватајући становиште другостепеног суда да је захтев тужиоца за накнаду штете због изгубљене камате на унапред плаћена новчана средства неоснован, сматра да тужиоцу не припада право на камату јер су одредбом члана 2. став 4. анекса уговора, који је израз слободно изражене воље уговорних страна све док се супротно не утврди, дефинитивно уређени међусобни односи између странака, што подразумева и потраживање тужиоца по основу камата. Уколико је желео да оспори односну одредбу, да она не би призвела правно дејство, и поред тога што је анекс договора потписао, значи и прихватио, тужилац је то требало да постигне на законит начин — подношењем тужбе да се поништи спорна одредба. Сагласно члану 117. став 1 Закона о облигационим односима право да се захтева поништење рушљивог уговора престаје истеком рока од једне године од сазнања за разлог рушљивости, односно од престанка принуде. Уколико уговорна страна не искористи ово своје право у законском року, сматра се да се одрекла права да тражи поништење, па се уговор конвалидира.

Против пресуде другостепеног суда и пресуде ревизијског суда, подигао је захтев за заштиту законитости савезни јавни тужилац са предлогом да се наведене пресуде преиначе, тако што ће се ревизија тужиоца усвојити, жалба туженог одбити и потврдити пресуда првостепеног суда којом је усвојен захтев тужиоца на име накнаде штете у виду изгубљене камате на унапред уплаћена новчана средства за куповину стана. У захтеву се истиче да се у конкретном случају не ради о поништају уговора због недостатка воље при закључењу уговора. Тужилац, напротив, тражи исплату камате на унапред уплаћена средства на основу уговора који је међу странкама извршен, а која му припадају на основу одредбе закона која се вољом странака не може искључити. Управо потписивањем анекса са клаузулом о дефинитивном регулисању односа међу странкама, која има карактер коначног обрачуна, када њима није обухваћена и призната камата на унапред плаћена новчана средства, тужиоцу припада право да ту камату захтева од дана закључења анекса уговора, у смислу члана 16. став 2. тачка 4. Закона о основама пословања организација удруженог рада у области промета робе и услуга у промету робе и о систему мера којима се спречава нарушавање јединства југословенског тржишта у тој области.

Својом пресудом Гзс од 26. VI 1986. године Савезни суд је уважио захтев за заштиту законитости савезног јавног тужиоца, преиначио пресуду ревизијског суда тако што је уважио ревизију тужиоца и преиначио пресуду другостепеног суда тако што је одбио жалбу туженог и потврдио пресуду првостепеног суда. Савезни суд је оценио да се захтевом за заштиту законитости основано побдијају становишта другостепеног и ревизијског суда, јер управо потписивањем анекса уговора од стране странака, са клаузулом о дефинитивном регулисању међусобних односа, кад њима није обухваћена и призната камата на уна-

пред плаћена новчана средства, тужилац као купац стиче право на камату на та средства. Застарни рок за подношење захтева за потраживање камата почиње да тече од дана закључења анекса уговора, у смислу одредбе члана 16. став 2. тачка 4. наведеног Закона. Како на ову застарелост суд не пази по службеној дужности (члан 360. став 3. Закона о облигационим односима), а будући да тужени није истицао приговор у том правцу, подносилац захтева за заштиту законитости правилно истиче да су побијане пресуде донете уз погрешну примену материјалног права, па је стога захтев ваљало уважити и одлучити као у изреци.

Припремио Александар Лазовић

ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА СР СРБИЈЕ

УРЕДНОСТ ТУЖБЕ КОЈОМ СЕ ТРАЖИ ПОНИШТАЈ РЕШЕЊА РАЗЛИЧИТИХ ОРГАНА

Обе тужиље су првобитно поднеле заједничку тужбу Окружном суду против више аката управних органа и других органа. Окружни суд је позвао тужиље да тужбу уреде, јер је непотпуна и неразумљива, не садржи све потребне податке из члана 27. Закона о управним споровима.

Како тужиље нису поступиле по налогу суда, и нису уредиле тужбу (првотужила је поднеском остала углавном код навода тужбе и оспорила исте управне и друге акте као и тужби, док друготужила није поступила по налогу суда — којој је достава извршена путем огласне табле суда), то је суд побијаним решењем У бр. 72/85 од 22. X 1985. године, тужбе одбацио.

По захтеву за ванредно преиспитивање судске одлуке, поднетом од стране тужилаца против побијаног решења, Врховни суд Србије је својом одлуком Увп. I. број 619/85 од 15. IV 1986. године, уважио захтев и укинуо побијано решење Окружног суда. Заузео је правно схватање да је правилан закључак Окружног суда да тужиље нису поступиле по решењу суда У. бр. 72/85 и нису отклониле недостатке из тужбе који су спречавали рад суда по истој. Међутим, Врховни суд налази да нису испуњени услови за одбацивање тужбе као неуредне, јер по оцени овог Суда у решењу Окружног суда нису дате довољне инструкције тужилаца које недостатке и на који начин треба отклонити. Сама чињеница што се тражи поништај решења различитих органа није недостатак за поступање суда, с обзиром да је суд у могућности да изврши раздвајање поступка по побијаним решењима, а тек онда од тужилаца тражи отклањање недостатака за поступање по тужбама поднетих против истих.